

Múzeá a galérie ako nástroj v boji proti epidémii osamelosti

Eva SPECOGNA KOTLÁRIKOVÁ

Abstrakt

Osamelosť predstavuje významný problém verejného zdravia s dopadom na psychickú pohodu a sociálne fungovanie jednotlivcov. Štúdia analyzuje potenciál múzeí a galérií ako nefarmakologického nástroja na zmiernenie osamelosti a psychickej nepohody. Na základe interdisciplinárnej literatúry skúma múzeá ako „tretie miesta“ a „priestory starostlivosti“, ktoré podporujú sociálne väzby, pocit spolupatričnosti a emocionálnu rovnováhu. Zameriava sa aj na mechanizmy vplyvu umenia na duševné zdravie, programy „múzeí na predpis“ a mindfulness. Reflektuje limity existujúceho výskumu, najmä otázku kauzality, nedostatku longitudinálnych dát a absencie jednotnej vedeckej definície pojmu osamelosti. Zároveň zdôrazňuje potrebu vnímať kultúrne inštitúcie ako súčasť sociálnej infraštruktúry a identifikuje smery ďalšieho možného výskumu v prepojení na slovenský kontext.

Kľúčové slová

osamelosť, múzeá a galérie, múzeum na predpis, duševná pohoda, kultúrna angažovanosť

Abstract

Loneliness is a significant public health issue that affects individuals' mental well-being and social functioning. This study analyzes the potential of museums and galleries as a non-pharmacological tool for alleviating loneliness and mental distress. Drawing on interdisciplinary literature, it examines museums as “third places” and “spaces of care” that

foster social connections, a sense of belonging, and emotional balance. It also focuses on the mechanisms through which art influences mental health, “prescription museum” programs, and mindfulness. She reflects on the limitations of existing research, particularly the issue of causality, the lack of longitudinal data, and the absence of a unified scientific definition of the concept of loneliness. At the same time, she emphasizes the need to view cultural institutions as part of the social infrastructure and identifies directions for further possible research in relation to the Slovak context.

Keywords

loneliness, museums and galleries, prescription museums, mental well-being, cultural engagement

Úvod

Osamelosť možno definovať ako subjektívnu, nepríjemnú skúsenosť vyplývajúcu z nesúladu medzi skutočnou a želanou kvalitou alebo množstvom sociálnych vzťahov (Bauer et al., 2025). Na rozdiel od sociálnej izolácie sa môže objaviť aj napriek existujúcim vzťahom, ak nenapĺňajú potrebu blízkosti. Z biologického hľadiska funguje ako varovný signál narušených sociálnych väzieb, aktivuje stresové mechanizmy a predstavuje významný rizikový faktor pre duševné aj telesné zdravie. V moderných priemyselných krajinách bola osamelosť oficiálne deklarovaná za epidémiu moderného veku, ktorá postihuje jednu tretinu až polovicu dospelaj populácie (Bottaro et al., 2023). Sociálne väzby sú pritom základnou ľudskou potrebou, rovnako dôležitou pre prežitie ako jedlo, voda alebo prístrešie (Bauer et al., 2025). Zdravotné riziká spojené s osamelosťou sú alarmujúce a podľa odborných odhadov sú porovnateľné s fajčením 15 cigariet denne (Vasile a Aartsen, 2025). Štúdie potvrdzujú, že dlhodobá osamelosť zvyšuje riziko predčasnej úmrtnosti o 26 % až 30 % a je priamo spojená s vyšším výskytom kardiovaskulárnych ochorení, mŕtvice, demencie, depresie a úzkosti.

Hoci žijeme v dobe intenzívnej digitálnej prepojenosti, táto paradoxne prispieva k pocitom izolácie a odcudzenia, pričom až tri štvrtiny príslušníkov generácie Z uvádzajú pocity osamelosti (Kehinde, 2024). Označenie „epidémiu“ v súvislosti s osamelosťou reflektuje aj odborná literatúra: kým v rokoch 1970 – 1980 obsahovalo slovo „osamelosť“ v názve len približne 150 anglických vedeckých publikácií, v dekáde 2010 – 2020 tento počet narástol na približne 7 000, pričom väčšina pribudla v posledných štyroch rokoch (Vasile a Aartsen, 2025). Napriek rastúcemu počtu výskumov majú intervencie zamerané na znižovanie osamelosti často len obmedzené a krátkodobé účinky (Vasile a Aartsen, 2025). V kontexte starnutia populácie a zaťaženia zdravotných systémov sa preto do popredia dostávajú alternatívne, na životný štýl orientované prístupy, medzi ktoré patrí aj účasť na kultúrnych podujatiach, najmä návšteva múzeí a galérií, ako sľubný nefarmakologický nástroj na zmiernenie osamelosti a psychickej nepohody (Peña et al., 2024).

Umenie v sebe integruje viaceré „aktívne zložky“, ako sú estetické zaujatie, zmyslová aktivácia a kognitívna stimulácia, ktoré aktivujú psychologické a sociálne mechanizmy vedúce k

zlepšení pohody (Finn et al., 2025). Múzeá a galérie môžu v tomto kontexte fungovať ako tzv. „tretie miesta“ (third places) – bezpečné a dôveryhodné komunitné priestory mimo domova a práce, ktoré umožňujú ľuďom byť v prítomnosti iných ľudí a budovať pocit spolupatričnosti (Peña et al., 2024; Šveb Dragija a Jelinčić, 2025). Výskum týchto prístupov je kľúčový pre pochopenie toho, ako môže cielene facilitovaný kontakt s umením posilniť vzájomné prepojenie ľudí v spoločnosti a pomôcť pri liečení emocionálneho utrpenia.

Východiská

Múzeá a galérie dnes už nie sú vnímané len ako pasívne archívy minulosti, ale ako dynamické spoločenské inštitúcie podporujúce verejné zdravie, sociálnu inklúziu a wellbeing (Šveb Dragija a Jelinčić, 2025). V tejto štúdii pojem „múzeá“ zahŕňa aj galérie v zmysle „múzeum umenia“.

V odbornom diskurze sú múzeá označované ako „tretie miesta“ – priestory odlišné od domova a práce, určené pre neformálne stretnutia a budovanie medziľudských väzieb (Kehinde, 2024). V čase narastajúcej digitalizácie a úbytku tradičných komunitných priestorov preberajú úlohu sociálnej infraštruktúry, ktorá umožňuje byť v prítomnosti iných aj bez priamej interakcie, čím zmierňuje osamelosť (Melton, 2012). Spoločná reflexia umeleckých diel zároveň posilňuje pocit sociálnej integrácie a robí z návštevy múzea kolektívny zážitok (Vasile a Aartsen, 2025). Hoci väčšina štúdií naznačuje pozitívny vplyv múzeí ako tretích miest, dôkazy sú prevažne observačné. Preto je potrebný ďalší longitudinálny a experimentálny výskum na overenie ich účinku v rôznych sociálnych kontextoch.

Kľúčovou vlastnosťou múzeí je ich vnímanie ako bezpečných, neutrálnych a dôveryhodných inštitúcií. Verejnosť ich považuje za otvorené edukatívne priestory, ktoré umožňujú nadväzovanie sociálnych väzieb v atmosfére rešpektu. Táto dôvera súvisí aj s ich úlohou pamäťových inštitúcií, poskytujúcich pocit stability a ukotvenia v období spoločenských zmien či kríz (Melton, 2012). Múzeá zároveň fungujú ako „priestory starostlivosti“ (caring spaces), ktoré prostredníctvom inkluzívnych programov a medzigeneračných aktivít posilňujú pocit vlastnej hodnoty a sociálnu odolnosť komunity (Vasile a Aartsen, 2025). Tým, že ponúkajú

bezpečné prostredie na spracovanie emócií, stávajú sa významným partnerom verejného zdravia pri zmiernovaní psychickej nepohody a sociálnej izolácie (Šveb Dragija a Jelinčič, 2025).

Ciele

Hlavným cieľom štúdie je systematicky preskúmať a syntetizovať vedecké poznatky o potenciáli múzeí a galérií ako nefarmakologického nástroja na zmiernenie osamelosti a psychickej nepohody a podporu duševného zdravia v súčasnej spoločnosti. V rámci napĺňania hlavného zámeru si štúdia kladie za cieľ analyzovať koncept múzeí a galérií ako „tretích miest“ a „priestorov starostlivosti“, ktoré vytvárajú inkluzívne prostredie podporujúce sociálne väzby. Zároveň sa zameriava na sumarizáciu biologických, psychologických a sociálnych dráh, prostredníctvom ktorých kontakt s umením (napr. zmyslová aktivácia či kognitívna stimulácia) prispieva k regulácii stresu a emócií, a vyhodnocuje účinnosť konkrétnych programov, ako sú „múzeá na predpis“, metódy mindfulness či digitálne múzejné formáty. Práca tiež skúma reakciu slovenských galerijných inštitúcií na sociálnu izoláciu prostredníctvom sondy do edukačných projektov nominovaných na ocenenie Biela kocka a napokon navrhuje strategické smery pre integráciu kultúrnych inštitúcií do systému sociálnej infraštruktúry a ochrany verejného zdravia.

Metódy

Vyhľadávanie a výber literatúry vychádzali zo štandardov pre prehľadové štúdie s dôrazom na transparentnosť a replikovateľnosť. Relevantné práce boli hľadané v databázach Web of Science, Scopus a Google Scholar pomocou kľúčových slov „osamelosť“, „múzeá“, „sociálne predpisovanie“, „duševná pohoda“ a „arteterapia“, pričom boli doplnené aj o manuálne vyhľadanie ďalších relevantných zdrojov v referenciách. Do prehľadu boli zahrnuté najmä publikácie poslednej dekády, doplnené o zdroje od roku 2005, s dôrazom na európsky sociokultúrny kontext a rôzne typy výskumov (kvantitatívne, kvalitatívne, zmiešané a systematické prehľady) prepájajúce psychológiu, sociológiu, verejné zdravotníctvo a múzejnú

pedagogiku.

Analýza prebehla tematickým spracovaním, ktoré umožnilo identifikovať intervencie, cieľové skupiny a mechanizmy vplyvu kultúrnej participácie. Zahnuté boli kvalitatívne, kvantitatívne, longitudinálne aj randomizované štúdie (Bauer et al., 2025; Finn et al., 2025; Filipowska et al., 2024) a doplnený bol aj slovenský kontext sondou do edukačných projektov nominovaných na ocenenie Rady galérií Slovenska Biela kocka, ktoré reflektujú reakciu galerijných inštitúcií na sociálnu izoláciu.

Limitmi sú jazyková selekcia (najmä angličtina), časové ohraničenie a úzky výber kľúčových slov, čo mohlo viesť k selekčnému skresleniu pri výbere relevantných štúdií. Ďalšími obmedzeniami štúdií sú malé a selektívne vzorky (Bottaro et al., 2023), možná stigmatizácia osamelosti (Kehinde, 2024) a nejasná kauzalita medzi kultúrnou participáciou a poklesom osamelosti, ktorá môže byť obojsmerná (Gorman et al., 2025).

Výsledky

Fyziologické a psychologické mechanizmy pôsobenia umenia

Kontakt s umeleckým dielom v múzeu či galérii nie je len pasívnym estetickým zážitkom, ale komplexnou aktivitou zahŕňajúcou zmyslovú aktiváciu, kognitívnu stimuláciu a estetické zaujatie, ktoré podporujú duševnú a sociálnu pohodu jednotlivca. Z biologického hľadiska výskum potvrdzuje, že účasť na kultúrnych podujatiach dokáže preukázateľne redukovať hladinu stresových hormónov, konkrétne glukokortikoidov a progesterónu, a priaznivo ovplyvňovať pomer kortizolu k dehydroepiandrosterónu. Kultúrne aktivity navyše pôsobia na moduláciu zápalových procesov v tele, ktoré úzko súvisia s duševnou odolnosťou, a prispievajú k podpore neurálnej plasticity mozgu. V prípade osôb trpiacich chronickou bolesťou či osamelosťou dochádza pri kontakte s umením (aj v jeho digitálnej forme) k aktivácii neurálnych oblastí zodpovedných za signalizáciu bezpečia, čo vedie k zníženiu vnímaného utrpenia (Peña et al., 2024).

V psychologickvej rovine umenie funguje ako účinný nástroj na reguláciu emócií a zvládanie stresu. Podľa teórie riadenia nálady (Mood Management Theory) jednotlivci cielene

vyhľadávajú kultúrne zážitky, aby navodili pozitívny afekt a eliminovali negatívne pocity (Peña et al., 2024). Dôležitým mechanizmom je aj hypotéza distrakcie, kedy pútavý umelecký podnet efektívne odvádza pozornosť návštevníka od psychického utrpenia alebo fyzického nepohodlia.

Praktickú aplikáciu týchto mechanizmov predstavuje napríklad metóda „Being Present with Art“ (BPWA), ktorá spája galerijnú pedagogiku s programom znižovania stresu založeným na všímavosti (mindfulness). Táto metóda umožňuje účastníkom ukotviť sa v prítomnom okamihu a prostredníctvom pozorovania a tvorivých aktov spracovávať svoje emócie (Filipowska et al., 2024). Výsledkom je nielen okamžité zníženie stresu, ale aj posilnenie pocitu vlastnej hodnoty a spolupatričnosti ku komunite. Výskumy navyše ukazujú, že aj krátka online interakcia s umením (v trvaní približne dvoch minút) dokáže spoľahlivo zlepšiť náladu a znížiť pocit osamelosti, pričom kľúčovú úlohu zohráva subjektívne vnímanie krásy a emočné zapojenie účastníka (Trupp et al., 2022).

Inštitucionálne a komunitné aspekty inklúzie

V súčasnom odbornom diskurze prechádzajú múzeá a galérie hlbokou transformáciou – stávajú sa dynamickými spoločenskými inštitúciami, ktoré zohrávajú kľúčovú rolu v podpore verejného zdravia. Tento posun je definovaný konceptom múzeí ako „tretích miest“ (third places). Ide o fyzické lokality odlišné od domova a práce, ktoré slúžia ako dôležitá sociálna infraštruktúra umožňujúca ľuďom byť v prítomnosti iných bez nutnosti priamej interakcie, čo samo o sebe pôsobí ako účinný prostriedok proti osamelosti (Kehinde, 2024). Múzeá sú verejnosťou vnímané ako neutrálne a vysoko dôveryhodné „priestory starostlivosti“ (caring spaces). Vďaka tejto dôvere môžu fungovať ako občianske fóra, kde ľudia prekonávajú vzájomné bariéry v atmosfére rešpektu (Vasile a Aartsen, 2025). Táto inštitucionálna poloha umožňuje realizáciu programov „múzeí na predpis“ (Museum on Prescription), kde je návšteva galérie súčasťou nefarmakologickej starostlivosti o pacienta (Šveb Dragija a Jelinčić, 2025).

Kľúčovým prínosom týchto intervencií je dekonštrukcia naratívu choroby. Štúdia Todd et al. (2017) ukazuje, že účastníci v múzeu uprednostňujú rolu študenta a hľadanie nových poznatkov pred rolou pacienta, pričom opätovné stretnutia umožňujú postupné budovanie skupinovej dôvery a prekonanie počiatočnej úzkosti. Významnú rolu tu zohráva aj multisenzorické

zapojenie, napríklad manipulácia s objektmi, ktorá posilňuje pocit dôvery a aktivuje proces rozpomätávania (Todd et al., 2017). Účinnosť tohto komunitného prístupu potvrdzujú aj ďalšie konkrétne medzinárodné projekty: Program ArtGran (Mouriño-Ruiz et al., 2024) realizovaný v Barcelone preukázal, že múzejné intervencie založené na vytváraní zdieľaných významov vedú k merateľnému zníženiu osamelosti a zároveň zlepšujú subjektívny pocit šťastia u seniorov. Podobne projekt Travesías (Miras Ruiz, 2023) definuje múzeum ako „rituálny priestor“, ktorý mladým migrantom umožňuje bezpečne spracovávať traumatické skúsenosti a prostredníctvom umenia rekonštruovať vlastnú identitu. Múzeá a galérie sa tak redefinujú na „otvorené komunitné uzly“, kde starostlivosť o komunitu a vytváranie skutočných vzťahov prevyšuje tradičnú funkciu vystavovania umeleckých diel. Ich potenciál spočíva v schopnosti prepájať klinickú starostlivosť s bežným komunitným životom, čím vytvárajú ochranný štít pred dôsledkami sociálnej izolácie (Ugena Candel et al., 2023).

Systémové súvislosti a sociálna infraštruktúra

Osamelosť v moderných priemyselných krajinách už nie je vnímaná len ako individuálne zlyhanie, ale ako celospoločenská epidémia, ktorá postihuje až jednu tretinu dospelého obyvateľstva. Zdravotné riziká spojené s týmto stavom poukazujú na naliehavosť hľadania riešení na úrovni sociálnej infraštruktúry. Tento stav je úzko spätý so spôsobom, akým sú dnes organizované moderné mestá. Amy Melia (2022) kriticky poukazuje na vplyv kapitalistického urbanizmu, ktorý systematicky narúša prirodzené sociálne väzby a nahrádza ich komerčnými priestormi, čo vedie k tzv. relačnej kríze. Umelecké inštitúcie, najmä galérie, majú v tomto kontexte potenciál stať sa miestami obnovy sociálneho puta, keď sa transformujú na otvorené komunitné uzly podporujúce rovnocennú spoluprácu a vzájomnú starostlivosť (Melia, 2022).

Súvislosť medzi kvalitou spoločenského života a kultúrnou angažovanosťou potvrdzujú aj výsledky rozsiahleho prieskumu HEartS (Tymoszuk et al., 2021). Dáta ukazujú, že kým receptívne aktivity (ako návštevy múzeí) znižujú pocit osamelosti vďaka svojmu sociálnemu kontextu, najaktívnejší účastníci, tzv. „kultúrni všežravci“, môžu umenie využívať aj ako mechanizmus zvládania už existujúcich psychických ťažkostí. To naznačuje, že dostupnosť kultúrnej infraštruktúry je kľúčovým faktorom sociálnej regenerácie krajiny.

Z hľadiska politiky a praxe sa ako perspektívny model javí „sociálne predpisovanie“ (social prescribing), kde lekári odporúčajú kultúrne aktivity ako systémovú, nefarmakologickú podporu duševného zdravia. Tento prístup si vyžaduje úzku spoluprácu medzi kurátormi, psychológmi a sociálnymi pracovníkmi, aby múzeá a galérie mohli efektívne plniť svoju úlohu esenciálnej sociálnej infraštruktúry, ktorá posilňuje sociálnu súdržnosť a verejné zdravie v modernom urbanizovanom svete (Mouriño-Ruiz et al., 2024).

Slovenské galérie ako aktéri sociálnej integrácie a inklúzie

Reflexia problematiky osamelosti v slovenskom galerijnom prostredí sa prejavuje predovšetkým prostredníctvom edukačných projektov zameraných na sociálnu inklúziu, budovanie komunit a dekonštrukciu bariér v prístupe k umeniu. Edukačný potenciál týchto intervencií v domácom prostredí reflektuje Valachová (2025), podľa ktorej môžu byť cielene facilitované galerijné programy efektívnym prostriedkom prevencie pred záťažovými situáciami a nástrojom hlbšieho sebaopoznávania účastníkov. V nadväznosti na to predkladaný text analyzuje reprezentatívnu vzorku nominovaných edukačných projektov na Ocenenie Biela kocka Rady galérií Slovenska v roku 2025, ktoré reflektovalo projekty realizované v rokoch 2023 – 2024 (Rada galérií Slovenska, 2025). Hoci pojem „osamelosť“ nie je v popise nominovaných projektov explicitne uvádzaný, ich metodológia a zameranie priamo reagujú na deficit blízkosti a potrebu zmysluplného sociálneho prepojenia, čo sú kľúčové faktory pri predchádzaní sociálnej izolácii. Vzorka slovenských galérií v nominovaných projektoch odhaľuje niekoľko rovín, ktorými naplňajú funkciu „priestorov starostlivosti“ a „tretích miest“:

Budovanie medziľudských väzieb cez princíp „kamarátskej skupiny“: Projekt Kamaráti v galérii (Galéria Jána Koniarka v Trnave) je zameraný na znižovanie sociálnej izolácie. Zapojením osôb so špecifickými potrebami z denného stacionára do bežného života galérie vytvára bezpečný priestor pre vznik nových sociálnych väzieb. Dôležitým prvkom je prepojenie týchto účastníkov s vysokoškolskými študentmi, čo vedie k vytváraniu sociálnych väzieb medzi rôznymi skupinami ľudí. Intergeneračný dialóg a sieťovanie: Program Máš umelecké črevo? (Slovenská národná galéria) sa v ročníku s ústrednou témou Sieť zameral na spájanie ľudí naprieč generáciami a komunitami. Podpora tímovej práce (skupiny 2 – 6 osôb) a zdieľanie

názorov vytvára diskurzívnu platformu, ktorá podľa Todd et al. (2017) funguje ako pozitívny aktivátor sociálnej inklúzie, pretože umožňuje účastníkom prehodnotiť vnímanie seba samého v kontexte kolektívu. Zodpovednosť za spoločný priestor: Projekt Mesto plné umenia (Galéria mesta Bratislavy) rozširuje pôsobenie galérie do verejného priestoru. Snaha o budovanie vzťahu k „urban commons“ (mestským občinám) a podpora vzájomného rešpektu medzi občanmi priamo nadväzuje na koncept experimentálneho inštitucionalizmu, kde galéria prestáva byť len výstavným priestorom a stáva sa aktívnym sociálnym uzlom mesta.

Tieto slovenské príklady demonštrujú, že galérie sa postupne transformujú z tradičných zbierkotvorných inštitúcií na dynamickú sociálnu infraštruktúru. Ich edukačné aktivity cielene vytvárajú príležitosti pre sociálnu interakciu v atmosfére dôvery a bezpečia, čo potvrdzuje ich významnú úlohu v prevencii osamelosti a podpore duševného zdravia verejnosti. Zároveň však treba zdôrazniť, že hlbší výskum dopadu vzdelávacích projektov slovenských galérií na zmierňovanie osamelosti v spoločnosti doposiaľ realizovaný nebol.

Záver

Osamelosť predstavuje urgentnú výzvu verejného zdravia (Naughton, 2025), vyžadujúcu posun od čisto klinických k systémovým a komunitne orientovaným prístupom (Bauer et al., 2025). Múzeá a galérie ako „tretie miesta“ a „priestory starostlivosti“ aktivujú biologické a psychologické mechanizmy regulácie stresu, čím posilňujú sociálnu prepojenosť návštevníkov (Šveb Dragija a Jelinčić, 2025). Pre plné využitie ich terapeutického potenciálu je nevyhnutné vnímať kultúrne inštitúcie ako kľúčovú sociálnu infraštruktúru a integrovať ich do systémov „sociálneho predpisovania“. Efektivita takýchto intervencií závisí od inkluzívneho, bezbariérového dizajnu a úzkej interdisciplinárnej spolupráce kurátorov, psychológov a sociálnych pracovníkov pri tvorbe programov citlivých na traumy.

Zoznam použitých zdrojov

AARTSEN, M. et al., (2025). Loneliness re-examined: Societal influences and future research directions. In: M. AARTSEN; I. PRECUPETU a B. SUANET (eds.). Macro social influences on loneliness in later life: Towards a better understanding of the loneliness paradox in Europe. Springer, 2025, vol. 47, s. 345 – 366. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/978-3-031-94565-6_15.

BAUER, K. L. et al., (2025). Adult loneliness narratives recount exposure to relational loss, rejection, emotional absence, and excessive labor: A critical realist approach to thematic analysis. *International Journal of Qualitative Methods*, vol. 24 (2025), no. 1, s. 1 – 13. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/16094069251362615>.

BOTTARO, R.; G. D. VALENTI a P. FARACI, (2023). Assessment of an epidemic urgency: Psychometric evidence for the UCLA Loneliness Scale. *Psychology Research and Behavior Management*, vol. 16 (2023), s. 2843 – 2855. Dostupné na: <https://doi.org/10.2147/PRBM.S406523>.

FILIPOWSKA, R.; H. WEINBERG-WOLF a A. VAGHENAS, (2024). Being present with art: Mindful and interactive engagement with art lowers stress while increasing attention and belonging. *Journal of Museum Education*, vol. 49 (2024), no. 3, s. 334 – 347. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/10598650.2023.2217568>.

FINN, S. et al., (2025). Longitudinal associations between cultural engagement and mental and social well-being: A fixed-effects analysis of the English Longitudinal Study of Ageing. *The Journals of Gerontology: Series B*, vol. 80 (2025), no. 7, gbaf074. Dostupné na: <https://doi.org/10.1093/geronb/gbaf074>.

GORMAN, J. R. et al., (2025). Time and frequency of social media use and loneliness among U.S. adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, vol. 22 (2025), no. 10, 1510. Dostupné na: <https://doi.org/10.3390/ijerph22101510>.

KEHINDE, S., (2024). The loneliness epidemic: Exploring its impact on mental health and social well-being in modern society. *Qeios*, vol. 6 (2024). Dostupné na: <https://doi.org/10.32388/8PED34>.

MELIA, A., (2022). Institutional experiments in urban relationality: repairing the social bond in capitalist urbanism. *Museums & Social Issues*, vol. 16 (2022), no. 1, s. 57 – 73. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/15596893.2022.2132682>.

MELTON, A. E., (2012). Comfort and connectivity: The museum as a healer. *Magisterská práca*. University of Washington, 2012.

MIRAS RUIZ, R., (2023). TRAVESÍAS... de soledades, duelos y esperanzas. *Arteterapia*, vol. 18 (2023), no. 1, s. 39 – 50. Dostupné na: <https://doi.org/10.5209/arte.83389>.

MOURIÑO-RUIZ, R. et al., (2024). Evaluation of effectiveness of an art-based museum intervention in reducing loneliness among older adults (ArtGran): a quasi-experimental study. *Public Health*, (2024). Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2024.02.024>.

NAUGHTON, M. McD., (2025). Combatting loneliness: The ethical implications for society. In: *Proceedings of the 19th International Conference on Business Excellence 2025*. 2025, s. 3743 – 3753. Dostupné na: <https://doi.org/10.2478/picbe-2025-0285>.

PEÑA, J. et al., (2024). Using digital art and attachment priming in a web-based serious game to reduce pain and social disconnection. *JMIR Serious Games*, vol. 12 (2024), no. 1, e52294. Dostupné na: <https://doi.org/10.2196/52294>.

RADA GALÉRIÍ SLOVENSKA, (2025). Biela kocka – aktuálne informácie. Online. Dostupné na: <https://rgsr.sk/aktualne/65>. [zobrazené 2026-05-12].

ŠVEB DRAGIJA, M. a D. A. JELINČIĆ, (2025). Leadership mindset and skills for wellbeing in museums. *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, vol. 13 (2025), no. 4, s. 5 – 22. Dostupné na: <https://doi.org/10.46284/mkd.2025.13.4.1>.

TODD, C. et al., (2017). Museum-based programs for socially isolated older adults: Understanding what works. *Health & Place*, vol. 48 (2017), s. 47 – 55. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2017.08.005>.

TRUPP, M. D. et al., (2022). Can a brief interaction with online digital art improve wellbeing? *Frontiers in Psychology*, vol. 13 (2022), 782033. Dostupné na: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.782033>.

TYMOSZUK, U. et al., (2021). Arts engagement trends in the United Kingdom and their mental and social wellbeing implications: HEartS Survey. *PLOS ONE*, vol. 16 (2021), no. 3, e0246078. Dostupné na: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0246078>.

UGENA CANDEL, T. et al., (2023). El papel del museo en el marco del proyecto de arteterapia. *Arteterapia*, vol. 18 (2023), s. 51 – 67. Dostupné na: <https://doi.org/10.5209/arte.83359>.

VALACHOVÁ, Daniela, (2025). Vzdelávanie v galérii: možnosti zmeny vnímania umenia žiakmi. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*, vol. 24 (2025), no. 1, s. 35 – 44. Dostupné na: <https://doi.org/10.54937/ssf.2025.24.1.35-44>.

VASILE, M. a M. AARTSEN, (2025). Loneliness prevalence in different age groups in Europe. In: M. AARTSEN; I. PRECUPETU a B. SUANET (eds.). *Macro social influences on loneliness in later life*. Springer, 2025, s. 89 – 114. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/978-3-031-94565-6_5.

Autor

Mgr. et Mgr. Eva Specogna Kotláríková

kotlarikova4@uniba.sk

Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta

Katedra umenia a kultúry

Šoltésovej 4, 811 07, Bratislava

Slovenská republika

Výskumná a pedagogická činnosť v oblasti dejín umenia a kultúry. Odborne sa orientuje na výskum umeleckých a kultúrnych fenoménov a ich širších spoločenských súvislostí. Pôsobí na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

The manuscript was received on 3rd June 2026, underwent peer review, was accepted for publication on 15th September 2026, and was published on 30th September 2026.

